

UKRAÏNŤSĪ V AMERYŤSĪ

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649778614

Ukraïntsi v Amerytsi by Orest Kyrylenko

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

OREST KYRYLENKO

**UKRAÏNŤSĪ
V AMERYŤSĪ**

E 134
L 5 K 47
1916
P. 201

Вступні уваги.

Минуло вже більше ніж два десятки літ, відколи наша еміграція з Галичини, Буковини й угорської України почала тягнути ся шнурком геть далеко за синій Атлантик у погоні за кращою долею. Не цікавість пізнати новий край, не авантурничий дух, як в інших народів, не бажання захопити собі кусень нової землі для свого рідного краю підняли нашого брата до далекої Америки, а радше ті економічні відносини в ріднім краю, які не давали йому спромоги забезпечити постійний кусень чорного хліба для себе й родини.

В причини, які пхнули наших земляків на дорогу еміграції, не буду тут входити, бо чи їй потрібно? Всім нам води й так зісні. Темою моєї статі буде радше поінформованне широких кругів читачів старого краю, які може до сього часу не мали ніде нагоди довідати ся про долю, яка стрінула наших земляків на тій далекій, нам незнаній землі, а їх прибраній вітчизні. Ся статя буде передовсім інформаційного характеру, загального характеру про життя й побут, сучасність і будучність заморських Українців, розсипаних по всіх усюдах просторої Америки. Не буду займати ся на сім місці також ріжними поглядами, одобреннями чи осудами нашої еміграції, які кружать головню серед галицько-української суспільности, бо сї погляди найчастійше не оперті на познайомленню з станом справи, а звичайно присвоєні собі з оповідань або з преси без критичного розбору й оцінки. Фільософувати про нашу еміграцію дало ся-б багато, але я тої гадки, що найшло ся-б у ній більше

добрих сторін ніж злих, коли на справу дивити ся з вселюдського пункту погляду, як також з доброю волею, без упереджень і з відкиненням утертих загальників. Та неконче й брати справу з вселюдського пункту погляду, бо, дивлячи ся на нашу еміграцію й через українські окуляри, найдемо в ній багато для нас додатних сторін. Одначе тут не місце обговорювати добрі чи лихі сторони еміграції.

Де живуть наші переселенці в Америці.

Щодо самого розміщення Українців в Америці, то на жаль не можна вказати на одну провінцію або хочби на один край і сказати, що наші земляки осіли ся тут і живуть, бо всі вони розсипані по цілій Америці — північній і полудневій — тай дуже часто переселяють ся в місця на місце; завжди залежні від економічних обставин, господарського добробуту та фінансових криз і тому часто приневолені зміняти місце побуту, з винятком хіба тих, що осіли ся в Канаді на фармах (хуторах) і загосподарили ся. Та хоч розсипаність найкраще характеризує оселі наших емігрантів в Америці, все-ж-таки можна здебільшого означити, в котрих частях Америки живуть наші земляки.

Почнемо від полудневої Америки. Тут осіли ся наші емігранти передовсім у Бразилії й Аргентині та в меншій мірі в краях, що граничать з Бразилією й Аргентиною. Згорн мушу зазначити, що еміграція до полудневої Америки є дуже некорисна, йшла туди тільки в самих початках, а дуже охолела, коли довідали ся люде про тамошні обставини.

В північній Америці пораднійше поділити Українців на дві групи: 1. в Злучених Державах, 2. в Канаді. Слыве в кождім стейті (провінції) Злучених Держав найдемо Українців від Нью Йорку до Тихого океану, від Мексика до канадійського кордону, та більшими громадами осіли ся наші емігранти в східних провінціях Злучених Держав, ближше до Атлантику, як-от у Нью Йорку, Нью Джерсі, Ма-

сачусете, Пенсильванії, Огайо, Індіані, Ілінойе, Вісконсін, Мінесоті, та далеко над Тихим океаном у Монтані, Вашингтоні й Каліфорнії. Найбільше число все-ж-таки осіло ся в найблизших провінціях до Атлантику: в Нью Йорку, Масачусете, Пенсильванії й Нью Джерсі. В інших провінціях оселі українських емігрантів уже рідші й менше численні. Що відносить ся до Канади, англійської колонії, сумежної з Злученими Державами, то українські емігранти розміщені там уже більше компактною масою ніж у Злучених Державах. Осіли ся вони тут головно в трьох західних провінціях: у Манітобі, Саскачевані й Альберті, хоч і по інших провінціях Канади також багато наших емігрантів, та про них не можна сказати, щоб вони там осіли ся, бо вони в сезонними зарібниками й переносять ся з місця на місце, як перелетні пташки. Сьогодні зайняті при будові залізниці в східній провінції Онтаріо, а на другий місяць можемо вже тих зарібників найти аж у Бритійській Колумбії, далеко над Тихим океаном в узлекопах Скалистих Гір. У трьох вище згаданих провінціях Канади осіли ся головно наші селяне-емігранти, які в перших роках свого прив'язу до Канади хопили ся за землю й на ній на постійно загосподарили ся. В сих провінціях є українські оселі по кількохсот кількометрів вздовж і вишир, осів ся тут галицький емігрант побіч буковинського й живе тим самим життям „старого краю“ та світоглядом, який привіз з собою. Серед сих осель подорожний може їхати днями, та не догляне нічого більше крім хат, збудованих на галицький лад, і тут і там деревляних церков, подібних до старокраєвих. У Манітобі находять ся величезні українські колонії в повітах Емерсон, Селькірк, Гімлі, Данфін і Етельберт; в Саскачевані в повітах Канора, Йоретон, Гумбольдт, Саскатун, Ростерн і інших; в Альберті в повітах Веґрівіль, Едмонтон, простягаючи ся геть далеко на північ від сих двох повітів.

В далекій Алясці не недостає також наших земляків, які завандрували в ту ледовату далеку країну, зваблені багатством того краю. Аляска — край непривітно зимний; в

тут багато копалень золота, до яких рік рiчно виїздить усе багато зарiбників з Канади або Злучених Держав, одначе скоро вертають iзза клiматичних причин. Miж сею течiєю зарiбників, що мандрують до зледенiлої Аляски за великими заробiтками, є й багато наших землякiв, бiльше вiдважних або радше авантурних молодцiв. Та до Аляски не вертатиму бiльше в сiй статi, бо нема туди нiякої нашої емиґрацiї, хiба тiльки таки за золотом дехто вирветь ся з Канади або Злучених Держав.

Розмiри української емиґрацiї.

Наша емиґрацiя до пiвнiчної Америки датуєть ся вiд 30 лiт тому. Почала ся наперед до Злучених Держав, а пiзнiйше, приблизно двадцять лiт, звернула ся й до Канади, куди в останнiх декiльках десятках рокiв звернула ся емиґрацiя з уєiх краiв захiдної й центральної Європи. Про чисельнiсть наших українських емиґрантiв в обох Америках, полудневiй i пiвнiчнiй, не маємо нiяких достовiрних статистичних даних, усе, що знаємо про чисельнiсть наших виселенцiв в Америцi, оперте бiльше на здогадах, на вiдомостях, поданих тамошнiми українськими часонисцями, на досвiдах наших свiдцiв i рiзних культурних органiзацiй. Вiрних статистичних даних не маємо нi в Злучених Державах ані в Канадi, а вже й не говорити про Бразилiю, чи радше цiлу полудневу Америку, де мешкають наші земляки. Не маємо їх ось з яких причин: 1. тому, що емиґранти розсипали ся по цiлiм краю, 2. правительство, яке переводить списе людности, не дуже й дбає про те, щоб мати докладний списе по народностям, i тi, що займають ся таким списем, не дуже то й вишукують, якої хто народности, хоч у списах є на се рубрика, вони й волять, як якийсь чужинець занисе себе Американцем або Канадiйцем замiсьц Українцем, Поляком, Литвинном, чи як там; 3. а також тому, що бiльшiсть наших емиґрантiв несвiдомi самi того, як себе докладно назвати при державних списах, або й уже при

самім візді* до нового краю. Одні звать себе Австрійцями, Галичанами, інші просто Поляками, ще інші знову Мадярами, багатьох з них той, що робить перепись, записує як „Russian“ тому, що не розуміє нічого з інформацій, поданих інтересуючою стороною, — й так наші емігранти в перших початках просто згубили ся в державнім списі через своє неучтво. Вже в останніх декількох роках узагальнив ся термін „Ruthenian“; уживають його наші часописи, культурні організації й ширший загал наших емігрантів. Є надія, що вже незабаром буде сей термін усім знаний і усуне всякі непорозуміння. Тоді й будемо краще представляти ся в державній статистиці. Тому тепер не можна оперти ся на державних списках, коли говоримо про чисельність наших емігрантів в Америці, а тільки на наших власних обчисленнях і припущеннях, що, розумість ся, зближусь ся до правди тільки в приближенню. Наші приватні обчислення, як подає українська преса в Америці, допускають такі числа: У Злучених Державах припускають, що живе не менше ніж чотириста, а не більше ніж п'ятьсот тисяч Українців, а для Канади приймають число між двістап'ятдесят до тристап'ятдесят тисяч. Щодо Бразилії, то не можемо подати й приближного числа, бо не знаємо його самі; рух серед наших переселенців там дуже слабкий, незорганізований. Усе там пропадає в темноті, без ніяких поривів або зусиль до якихось організацій або народньої роботи. Словом, еміграція до полудневої Америки для нас була й с зовсім некорисна, а навіть шкідлива, як особисто для кожного, що там виїздить, так і для всеукраїнської справи.

Серед емігрантів у північній Америці стрічаємо найбільше наших галицьких селян, з різних повітів східної Галичини, по них чисельно йдуть Українці з Буковини, а вже по тих стоять угорські Українці або „Руснаки“, як вони себе звать. Російських Українців загалом дуже мало, просто зникаюче число в Америці, бо еміграція з російської України не йшла до Америки ніколи масово, а [приїхали там здебільшого тільки ті Українці, які мусіли виїхати ізза

політичних причин. Російські Українці се просто рідкість серед наших емігрантів в Америці.

Чим займають ся наші емігранти?

У Злучених Державах працюють наші емігранти найбільше по ковальнях вугля, по різних фабриках, при будові й удержуванню залізничних доріг, а малий процент має свої власні крамниці, гостинниці або інші торговельні підприємства. Праці там вимагають тяжкої ніж у старім краю, звичайно десять годин денно, та платять за те від двох до трьох доларів на день. Багато з зарібників, що працюють при будові нових залізних доріг влітку, або при більших господарствах, лишають ся на зиму без праці. Такі з'їздять ся на зиму до більших міст і тут ждуть другої весни, оплачуючи прожиток грошми, заробленими влітку. Не без того, що зарібники можуть і зимою дістати зайняття по великих лісах у західних стоїтах Злучених Держав, або таки й при великих господарствах, та плата за те вже дуже мала зимою й вистарчас хіба тільки на прожиток.

В Канаді стоїть уже справа трохи инакше. До Канади виїхало багато селянських родин, які займали ся в себе ріллянством. Так і там ухопили ся за землю, яку правительство дає даром кождому, хто приїде до Канади й хоче зайняти ся оброблюваннем землі. Кождий мущина по 18 літ може дістати для себе 160 акрів (приблизно 120 моргів) землі, коли заявить, що хоче на тій землі мешкати й управляти її, тільки за заплавою вписового десять доларів (50 корон). По трьох роках може дістати на ту землю контракт і аж тоді може її продати, колиб хотів, а не скорше. Другий раз уже не можна дістати землі даром, хіба купити.

Наші селяне з Галичини громадно осіли ся в Канаді на фармах у трьох вище згаданих провінціях і до сьогодні вже багато з них є заможними господарями (фармерами). Та також і багато наших емігрантів у Канаді поселили ся

по містах і містечках, звичайно там, де зосереджується фабричний, торговельний і промисловий рух. Правда, фабричний рух у Канаді не такий розвинений, як у Злучених Державах, і тому по містах нема постійного зайняття для щоденного звичайного зарібника, зате є велике запотребовання робочої сили при різних будівлях, різнородні услуги, дальше при будові нових залізних доріг, яких у Канаді рік річно будують далеко більше, ніж в якимсь инім краю. Всі наші емігранти, що приїзять до Канади без родини, одним, не на постійне мешкання, а тільки на заробітки, працюють при таких роботах або також у заможніших фермерів, які ведуть більші господарства й потребують помочи. На зиму звичайно з'їздять ся всі сезонні зарібники до більших міст і тут ждуть весни, або йдуть, коли хочуть, на зимові заробітки по великих канадійських лісах — у тартаки, дроворубні і т. д. Немало також наших емігрантів працює по копальних вугля в Бритійській Колумбії, де заробітки бувають пересічно добрі, хоч праця тяжка й завжди злучена з небезпекою. Про платню таких сезонних зарібників не можна нічого докладного й певного сказати, бо нема ніяких сталих норм, а чинники, які впливають на підвищення або зниження винагороди за працю, дуже зміниві та підлягають різким обставинам. У приближенню справа платні маєть ся так: сезонні зарібники при залізних дорогах заробляють денно від 2 до 2 й половини долара на день, також так і зимою по лісах; по углескопах платня не денна, а залежить від того, хто більше зробить так, що сильніший може тут заробити й 5 доларів денно. По більших господарствах наймають зарібників лишень на місяці, а не на дні, та платять від 30 до 40 доларів з прожитком на місяць; з тою виїмкою, що в часі жнив на яких шість, сім тижнів наймають також і на дні та платять і по 3 долари на день з прожитком. Праця на жнивях при збиранню збіжжя з поля або при молоченню паровими машинами.

На жаль, нема між нашими емігрантами в північній Америці якихсь ремісників-фаховців, хіба дуже малий